

Kaderbrief 2015

1. Inleiding

Met veel genoegen bieden wij u de Kaderbrief 2015 aan. Deze kaderbrief is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het nieuwe college en markeert daarmee de eerste keer van de nieuwe bestuursperiode in voorbereiding naar een kaderstellend debat in het voorjaar. De kaderbrief is wat betreft de voorgestelde beleidskeuzes richtinggevend ter voorbereiding op de begrotingsbehandeling in november van dit jaar. Het accent van de kaderbrief ligt daarbij op de uitvoering van het coalitieakkoord. Daarnaast gaan wij nader in op de resultaten van de voorjaarsnota en de uitkomsten van de jaarrekening 2013 en de algemene financiële positie van Leusden. Het jaar 2015 staat vooral ook in het teken van de decentralisaties in het sociaal domein waarvoor wij in deze kaderbrief nog eens de contouren schetsen. Ten slotte doen wij u een voorstel om de programma indeling te wijzigen om zodoende de decentralisaties evenwichtig in te passen.

2. College uitvoeringsprogramma

Op 24 april heeft de raad het coalitieakkoord 'Een nieuwe start voor Leusden' behandeld. Om de in het coalitieakkoord gemaakte afspraken en gestelde doelen aan te pakken is het College Uitvoeringsprogramma (CUP) opgesteld. In dit uitwerkingsdocument zijn de onderdelen van het coalitieakkoord vertaald naar bestuursopdrachten, die door het college aan de organisatie worden verstrekt.

In het CUP is gepoogd om de beleidsuitvoering SMART (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch, tijdgebonden) te maken op operationeel niveau. Dit door o.a. het te bereiken resultaat en randvoorwaarden te omschrijven, een afbakening aan te brengen in de tijd en naar geld, en aandacht te hebben voor communicatie en risico's.

De bestuursopdrachten zijn opgebouwd rondom de vragen: wat willen we bereiken? wat gaan we daarvoor doen? wat gaat het kosten? Hiermee sluiten we met het CUP aan bij de indeling van de jaarlijkse programmabegroting. Onderstaand geven wij u onze visie op de wijze waarop wij het CUP gaan uitvoeren. Vervolgens gaan wij in op de financiële gevolgen van het CUP.

We staan voor een open en transparante bestuursstijl. We zijn makkelijk te benaderen en willen dat de drempel om een initiatief aan de gemeente voor te leggen of een vraag te stellen zo laag mogelijk is. De eerste honderd dagen gaat het college op drie locaties in de gemeente op een informele manier wekelijks met de burgers in gesprek. Na afloop van deze periode bekijken we of deze manier van werken aanslaat en hoe we dit een goed vervolg kunnen geven. Uiteraard blijft de mogelijkheid om een afspraak op een ander moment in de week te maken.

Initiatieven vanuit de samenleving benaderen we positief. Uitgangspunt is dat we kijken wat de gemeente kan toevoegen aan wat de samenleving zelf al doet. We denken mee, zoeken naar mogelijkheden, faciliteren en waarderen. Wij willen een overheid zijn die met passie en betrokkenheid de samenleving vindt, voorwaarden schept en coalities aangaat bij het oplossen van maatschappelijke problemen. Bij het uitwerken van het coalitieakkoord hebben we bij ieder onderwerp bewust gekeken naar mogelijkheden om de kracht, de kennis en de kunde van de samenleving te benutten. De nadere uitwerking doen we dan ook met elkaar.

De komende jaren staan in het teken van de extra taken op het gebied van werk, zorg en jeugd. We implementeren deze nieuwe wetten in samenhang en starten met de transformatie. De eigen kracht van het individu, het gezin en de directe omgeving staan daarbij centraal. We doen lokaal, wat lokaal kan en maken bij de verdere inrichting van het sociaal domein gebruik van de creatieve ideeën van de samenleving.

Tenslotte hebben wij de ambitie om met een aantal onderwerpen op korte termijn echt aan de slag te gaan, zoals het “reanimeren” van De Biezenkamp, de visie op de ontwikkeling van de werklocaties, het realiseren van de tweede sporthal en de ontwikkeling van de MFC's.

2.1 Financiële gevolgen CUP

Wij hebben het CUP zoveel mogelijk doorerekend op incidentele en structurele financiële consequenties. Op voorhand maken wij hierbij een kanttekening. Bij veel onderwerpen leggen wij nadrukkelijk het initiatief bij de samenleving. Bij de uitwerking van deze onderwerpen zijn wij dan ook afhankelijk van input van – partijen in – de samenleving. Dit heeft consequenties voor te behalen resultaten, planning maar ook voor de financiële gevolgen. Daarom hebben wij voor een aantal onderwerpen een p.m.-raming opgenomen. U moet de financiële vertaling van het CUP als volgt lezen. Wanneer een CUP onderwerp gepaard gaat met financiële consequenties dan hebben wij een bedrag opgenomen of een p.m.-raming. Indien er financiële consequenties zijn die kunnen worden opgevangen binnen de bestaande begroting dan wel via doorrekening in tarieven of als er geen financiële consequenties zijn hebben wij niets (-) opgenomen. Voor het totaal overzicht van de uitgewerkte bestuursopdrachten verwijzen wij u naar bijlage 1. Tevens hebben wij een bijlage 2 toegevoegd waarin de financiële consequenties per bestuursopdracht in beeld zijn gebracht.

In deze kaderbrief geven wij u een overzicht van de bestuursopdrachten met concrete incidentele en structurele consequenties:

	2014	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	
1.7	Drie fulltime wethouders	-	-	-	-	45,0	45,0	45,0	15,0	
3.1	Ontwikkelen brede duurzaamheidsagenda	7,5	7,5	-	-	-	-	-	-	
3.2	Uitvoering energieakkoord	37,5	37,5	37,5	-	-	-	-	-	
4.2	Faciliteren en stimuleren laadpunten elektrische voertuigen	-	8,0	8,0	8,0	-	-	-	-	
4.3	Opstellen fietsplan	10,0	-	-	-	-	-	-	-	
6.1	Mfc Biezenkamp en onderwijscentrum Alandsbeek	13.800,0	-	-	-	-	-	419,8	417,2	
7.1	Minder regels voor ondernemers	-	5,0	-	-	-	-	-	-	
7.2	Samenwerking bedrijfscontactfunctionarissen in de regio	-	-	-	-	30,0	30,0	30,0	30,0	
7.3	Digitaal loket ondernemers	-	5,0	-	-	2,0	2,0	2,0	2,0	
7.4	Investeren in kansrijke bedrijventerreinen, visie	-	25,0	25,0	-	-	-	-	-	
7.5	Wandel- en fietsgemeente	-	60,0	-	-	-	-	-	-	
7.6	Vestigingsbeleid detailhandel	-	12,0	-	-	-	-	-	-	
8.1/8.3	Sociaal Domein	-	100,0	100,0	-	-	-	-	-	
8.9	Tweede sporthal	-	1.000,0	-	-	-	35,0	35,0	35,0	
8.10	Ruimte voor ondernemerschap accommodaties	-	310,0	680,0	405,0	-	-	-	-	
9.1/9.2	Structuurvisie en actualiseren woonvisie	5,0	20,0	20,0	5,0	-	-	-	-	
9.3	Toegankelijkheid woningen voor starters, afspraken WSL	15,0	-	-	-	-	-	-	-	
9.10	Breedband netwerken in het buitengebied	-	20,0	-	-	-	-	-	-	
10.6	Actualisering kwijtscheldingsbeleid	10,0	-	-	-	-	-	-	-	
	Totaal lasten	13.885,0	1.610,0	870,5	418,0	0,0	77,0	112,0	531,8	499,2
	Specifieke dekking									
6.1	Kapitaallasten dekking ten lasten van onderwijshuisvesting	13.800,0	-	-	-	-	-	419,8	417,2	
8.1/8.3	Dekking ten laste van reserve sociaal domein	-	100,0	100,0	-	-	-	-	-	
8.9	Dekking € 1 miljoen ten laste vanerschikking reserves	-	1.000,0	-	-	-	-	-	-	
8.10	Dekken door rendabele investeringen	-	310,0	680,0	405,0	-	-	-	-	
9.1/9.2	Dekking gereserveerde middelen opstellen structuurvisie	5,0	20,0	20,0	5,0	-	-	-	-	
9.3/9.4	Dekking gereserveerde BLS/BWS subsidiegelden	15,0	-	-	-	-	-	-	-	
	Totaal specifieke dekking	13.820,0	1.430,0	800,0	410,0	0,0	0,0	0,0	419,8	417,2
	Nog te dekken	65,0	180,0	70,5	8,0	-	77,0	112,0	112,0	82,0
	Nieuw beleid 2015	-	-	-	-	-	47,9	34,8	39,5	44,2
	Totaal benodigde financiële ruimte	65,0	180,0	70,5	8,0	0,0	124,9	146,8	151,5	126,2

Zoals aangegeven gaat het hier om de onderwerpen die wij financieel hebben kunnen vertalen. De p.m.-ramingen hebben we hier buiten gelaten. Naast de financiële vertaling van het CUP hebben wij ook de projecten nieuw beleid meegenomen. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar paragraaf 3.

Na het overzicht van structurele en incidentele kosten hebben wij een aantal specifieke dekkingsmiddelen opgenomen. Met betrekking tot de tweede sporthal lichten wij dit als volgt toe. De financiële gevolgen van de realisering van de tweede sporthal zijn afhankelijk van kwaliteit en locatie. In de uitgewerkte bestuursopdracht hebben we aangegeven dat bandbreedtes liggen tussen de € 2 en € 5 miljoen. Wij gaan uit van een taakstellend budget van € 2 miljoen. Dit bedrag dekken we door € 1 miljoen te vinden door een herschikking van bestemmingsreserves en de inzet van de reserve flexibel deel en € 1 miljoen te dekken door structurele kapitaallasten.

Na inzet van de specifieke dekkingsmiddelen en toevoegen van de projecten nieuw beleid 2015 resteren de vermelde bedragen die extra financiële ruimte vragen. De dekking stellen wij als volgt voor:

	2014	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Dekkingsplan									
Totaal benodigde financiële ruimte	65,0	180,0	70,5	8,0	0,0	124,9	146,8	151,5	126,2
Ruimte nieuw beleid									
structureel 2015						38,5	38,5	38,5	38,5
structureel 2016						-	38,5	38,5	38,5
Overschot amendement Kerntakendiscussie						92,0	63,0	48,0	48,0
Incidenteel 2015	-	80,0	-	-	-				
Incidenteel 2016	-	-	70,5	-	-				
Incidenteel 2017	-	-	-	8,0	-				
	-65,0	-100,0	0,0	0,0	0,0	5,6	-6,8	-26,5	-1,2
Dekking ten laste van algemene reserve flexibel deel	65,0	100,0	-	-	-		6,8	26,5	1,2
Dekken ten laste van het begrotingsoverschot									
	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,6	0,0	0,0	0,0

De structureel benodigde financiële ruimte dekken wij uit de ruimte voor nieuw beleid. In de begroting is jaarlijks € 38.500 (vanaf 2018 € 50.000) beschikbaar voor nieuw beleid. Wij zetten de ruimte voor 2015 en 2016 nu in. De ruimte voor 2016 zetten we in omdat de kapitaallasten van de tweede sporthal vanaf 2016 op de begroting drukken. Tevens zetten wij de ruimte in die is ontstaan door uitvoering van het amendement Kerntakendiscussie. Het amendement leverde een hogere bezuinigingstaakstelling op dan nodig was om de begroting sluitend te maken. In het amendement is aangegeven dat deze ruimte door de raad kan worden aangewend voor nieuw beleid. Wij stellen voor het restant tekort te dekken ten laste van het begrotingsoverschot (zie paragraaf 4.4 Voorjaarsnota 2014).

De incidenteel benodigde financiële ruimte dekken wij ook in eerste instantie uit de ruimte voor nieuw beleid. Dit betekent dat we de ruimte nieuwe beleid 2015 ad € 80.000 volledig inzetten en voor de jaren 2016 en 2017 de ruimte die nodig is (respectievelijk € 70.500 en € 8.000). Vervolgens resteren nog tekorten voor 2014 en 2015. Wij stellen u voor deze te dekken uit de algemene reserve flexibel deel.

Hiervoor is aangegeven dat er nog een aantal p.m. ramingen is opgenomen in de bestuursopdrachten. In deze raadsperiode zullen daar incidentele en structurele lasten uit voort komen. Voor dekking is in de begroting de volgende financiële ruimte beschikbaar:

Ruimte nieuw beleid	2014	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Incidenteel	-	-	9,5	72,0	80,0				
Structureel						-	-	38,5	88,5

2.2 Inspraakreacties coalitieakkoord

Tijdens de onderhandelingen over het coalitieakkoord hebben verschillende insprekers een reactie gegeven. Wij zijn in gesprek met de verschillende organisaties en geven aan wat wij met de inspraakreacties hebben gedaan. Van deze gesprekken worden verslagen gemaakt die separaat aan de raad worden toegezonden.

3. Nieuw beleid 2015

De invulling van de ruimte voor nieuw beleid 2015 zien wij nadrukkelijk in samenhang met de uitvoering van het coalitieakkoord. Naast de financiële gevolgen van het CUP zijn er echter ook andere ontwikkelingen en wensen die financiële ruimte vergen. Het gaat om de volgende vier projecten:

	2015	2016	2017	2018
Monumentenbeleid	5,0	10,0	15,0	20,0
Urgentiecommissie	14,5	14,5	14,5	14,5
Verbod op het gebruik van glyfosaat (Roundup) t.b.v. onkruidbestrijding	0	p.m.	p.m.	p.m.
Realisatie wettelijke BGT door gemeentelijke samenwerking	28,4	10,3	10,0	9,7
	47,9	34,8	39,5	44,2

In de projecten nieuw beleid is het verbod om chemische onkruidbestrijding opgenomen. Per 1 november 2015 is het gebruik van deze middelen wettelijk verboden. Een eerste schatting van de meerkosten van een alternatieve werkwijze komt uit op structureel € 100.000. Wij vinden het echter nog te prematuur om deze budgetverhoging te ramen. Alle gemeenten

hebben te maken met deze forse extra kosten. We volgen de ontwikkelingen in 2015 en monitoren de kostentoeename waar gemeenten mee worden geconfronteerd om een goed beeld te krijgen van alternatieven en de werkelijke kosten. Het onderhoud wordt per 1 januari 2015 opnieuw aanbesteed. De aanbesteding vindt plaats op basis van beeldkwaliteit. Het is dan ook aan de markt om de meest efficiënte werkmethode te kiezen en deze te verwerken in de aanneemsom. Wij wachten af wat de marktwerking is op de extra kosten van onkruidbestrijding. In het kader van de participatiewet wordt de gemeente verantwoordelijk om meer mensen met een arbeidsbeperking aan het werk te krijgen. Het is de bedoeling om 'social return' op te nemen als percentage van het gehele werk in het bestek. Dit betekent dat de aannemer die het werk aanneemt verplicht is om aantoonbaar met mensen uit deze doelgroep te werken. We wachten af in hoeverre deze ontwikkeling tot kostenbesparing kan leiden in de uiteindelijke aanneemsom.

Voor een toelichting op de overige projecten verwijzen wij u naar bijlage 3.

4. Algemene financiële positie

Een goede vermogenspositie (spaarbankboekje) en een krappe begrotingspositie (huishoudboekje) is in het kort de typering voor de algemene financiële positie in onze gemeente. Die vermogenspositie (de algemene en bestemmingsreserves en de voorzieningen voor onder meer groot onderhoud) in combinatie met meerdere bezuinigingsoperaties heeft ons de afgelopen jaren in staat gesteld om de financiële huishouding van de gemeente telkenmale weer op orde te krijgen en te houden.

Het kost daarbij wel steeds meer moeite en inspanning om dat voor elkaar te krijgen.

Met name de financiële gevolgen in relatie tot het gemeentefonds en de decentralisaties in het sociale domein voor jeugd, zorg en participatie zullen de komende jaren nog een grote invloed kunnen hebben op de financiële positie van onze gemeente.

Wij voorzien dat de volatiliteit (beweeglijkheid) in de begroting zal toenemen door de nieuwe uitgaven op het terrein van het sociale domein. Daarmee neemt ook het open-einde karakter van de uitgaven toe in de begroting, terwijl de autonomie en het aanpassingsvermogen in onze financiële huishouding niet evenredig meebewegen met de nieuwe ontwikkelingen.

Dat maakt onze financiële positie naar de toekomst toe minder stabiel en blijvend kwetsbaar. Positieve bijkomstigheid is onze absoluut en relatief gunstige vermogenspositie. Wij kunnen "financiële klappen" opvangen. We hebben dat ook al vele keren moeten doen, zowel in de algemene dienst voor incidentele begrotingstekorten als voor het afwaarderen van onze grondposities.

In deze kaderbrief kunnen wij u een positieve structurele begrotingspositie schetsen. Deze is als volgt:

	2014	2015	2016	2017	2018
Actuele begrotingspositie Voorjaarsnota	-347.000	-217.000	+38.000	+196.000	+5.000

In paragraaf 4.4 gaan wij hier nader op in.

Het beeld van de algemene financiële positie en de ontwikkeling "minder stabiel, blijvend kwetsbaar", baart ons wel zorgen, te meer omdat wij de kans vrij reëel en groot achten dat wij opnieuw moeten grijpen naar "het wapen" van de bezuinigingen.

Wij zijn zeker, ondanks een iets beter economische ontwikkeling, nog niet gekomen in "financieel rustiger vaarwater". Dat vraagt een goede balans tussen enerzijds besteden en anderzijds beheersen. Uitgangspunt is en blijft voor ons dat Leusden ook in minder financieel gunstige tijden op tijd schakelt, met passende maatregelen die er voor zorgen dat we financieel wendbaar, weerbaar en houdbaar blijven.

4.1 Economisch beeld

De Nederlandse economie klimt langzaam uit het dal. Voor 2014 wordt een groei van 0,75% verwacht en deze groei loopt in 2015 op naar 1,75%. De werkgelegenheid daalt dit jaar nog fors (werkloosheid loopt op tot 650.000) maar in 2015 trekt de vraag naar arbeid aan en daalt de werkloosheid enigszins naar 635.000. De aantrekkende wereld- en Europese economie vormen de stuwende kracht achter de groei van de Nederlandse economie via een toenemende uitvoer. De daling van de particuliere consumptie die sinds 2010 is geweest zal in 2015 weer omslaan in een kleine toename. Het overheidstekort stabiliseert op 2,9% in 2014 en neemt af tot 2,1% in 2015. In 2015 ligt het tekort duidelijk onder de Europese norm van 3%.

Het herstel is nog broos. Nederland is sterk afhankelijk van de wereld- en Europese economie. De onrust in de Oekraïne is een factor die van invloed kan zijn op de wereldeconomie als gevolg van een mogelijke stijging van de olie- en gasprijzen. Dit leidt tot een hogere inflatie, drukt de bestedingen en remt de wereldhandel.

De minister van Financiën heeft laten weten dat het kabinet dit en komend jaar niet extra zal bezuinigen. De lopende bezuinigingsoperaties zullen echter gehandhaafd blijven. Een tekort van net boven de 2 procent is geen eindstation. Het kabinet koerst richting een 0 procent begrotingssaldo.

4.2 Ontwikkelingen gemeentefonds

Het gemeentefonds is verreweg de belangrijkste inkomstenbron voor de gemeenten. Dit belang zal alleen maar toenemen door de toevoeging van de decentralisatiegelden. Naar verwachting zal onze algemene uitkering met 50% stijgen. Tijdens het opstellen van deze Kaderbrief beschikten wij nog niet over de meicirculaire 2014. De meicirculaire 2014 wordt als één van de belangrijkste circulaire van de laatste jaren gezien door de toevoeging van de decentralisatiegelden en de herverdeling van het gemeentefonds op basis van het groot onderhoud aan het verdeelstelsel. Dit laatste betreft een herijking van de uitgangspunten waar de verdeling van het gemeentefonds op is gebaseerd. Er is onderzoek gedaan naar de werkelijke kosten die de gemeenten maken op de verschillende clusters en deze gegevens zijn maatgevend voor de herverdeling. Voor Leusden pakt deze herverdeling gunstig uit. We gaan er € 12 per inwoner op vooruit c.q. € 350.000.

De gemeenten zijn de laatste jaren via het gemeentefonds fors geconfronteerd met bezuinigingen. Door de 'samen trap op samen trap af' methodiek hebben de gemeenten de gevolgen van de rijksbezuinigingen in een daling van de algemene uitkering door vertaald gekregen. Op dit moment is nog onzeker hoe het gemeentefonds zich de komende jaren gaat ontwikkelen. De economie trekt weer aan maar het herstel is broos. De minister houdt vast aan de bezuinigingstaakstellingen. De gemeenten gaan 'profiteren' van een herstellende economie als het Rijk weer meer gaat uitgaven. Of en in welk tempo dit gebeurt zal de komende jaren moeten blijken. De meicirculaire zou hier een eerste aanwijzing voor kunnen geven.

4.3 Jaarrekening 2013

De jaarrekening 2013 sluit met een negatief resultaat van € 118.000. Het is lang geleden dat we een jaar afsloten met een negatief resultaat. Hierbij dient tevens in ogenschouw te worden genomen dat we in de primitieve begroting en de bestuursrapportages al onttrekkingen ten laste van de algemene reserve hebben gedaan om de geraamde tekorten

te dekken. Als we deze grepen in de reserve meenemen komt het resultaat uit op een tekort van € 594.000. We merken derhalve op dat de effecten van de economische crisis ook doorwerken in het exploitatieresultaat. De ramingen zijn 'scherp' opgesteld, de lucht is uit de begroting, terwijl tegelijkertijd 'de beweeglijkheid' van de uitgaven door de dynamiek van ons takenpakket is toegenomen. Bij de vaststelling van de begroting 2014-2017 zijn maatregelen getroffen om toekomstige tekorten te voorkomen. De kerntakendiscussie moet uiteindelijk € 2,3 miljoen opleveren en weer leiden tot een minimaal sluitende exploitatie.

4.4 Voorjaarsnota 2014

De Voorjaarsnota 2014 geeft de actuele begrotingspositie. Rond de verkiezingen hebben wij u geïnformeerd over het financieel perspectief. Daarin raamden wij een structureel begrotingstekort van € 300.000 (jaarschijf 2018). In deze Voorjaarsnota ramen we voor 2018 een klein overschot van € 5.000. Voor een verklaring voor dit verschil verwijzen wij u naar de Voorjaarsnota. De actuele begrotingspositie is nu als volgt:

	2014	2015	2016	2017	2018
Najaarsnota 2013	-53.000	-414.000	-556.000	-565.000	-565.000
Ontwikkeling programma's	-681.000	-50.000	+47.000	+12.000	+31.000
Algemene dekkingsmiddelen	+387.000	+247.000	+547.000	+749.000	+539.000
Actuele begrotingspositie	-347.000	-217.000	+38.000	+196.000	+5.000

Na het vaststellen van de sluitende meerjarenbegroting 2014-2017 met daarin een bezuinigingstaakstelling van € 2,3 miljoen bleek de Najaarsnota 2013 weer nieuwe tekorten te bevatten. Deze werden veroorzaakt door de bezuinigingsmaatregelen van € 6 miljard die het kabinet in de Miljoenennota 2014 had opgenomen. Het herfstakkoord leidde wel tot een lichte meevaller maar per saldo werden we dus weer geconfronteerd met een structureel begrotingstekort. De Voorjaarsnota geeft weer een rooskleuriger beeld met name als gevolg van twee ontwikkelingen. We zien binnen de Wmo de laatste twee jaar een onderuitputting op de verstrekkingen die wij als structureel kwalificeren waardoor de budgetten neerwaarts kunnen worden bijgesteld. Daarnaast heeft er een herverdeling van het gemeentefonds plaatsgevonden waarbij Leusden dit keer een voordeelgemeente is. Onze algemene uitkering gaat daardoor met € 12 per inwoner omhoog.

Wij merken hierbij nog wel op dat deze kaderbrief is opgesteld voordat de meicirculaire 2014 is verschenen. De gevolgen van deze circulaire zijn dus nog niet verwerkt in de Voorjaarsnota. Wij zullen de raad middels een afzonderlijke memo informeren over de meicirculaire.

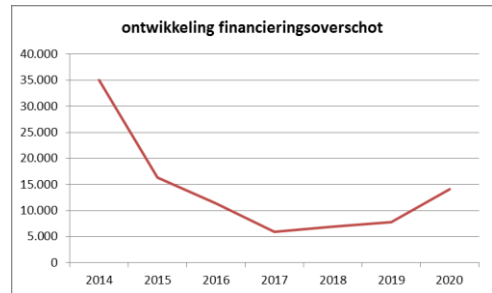
4.5 Financieringspositie

De financieringspositie of liquiditeitspositie van onze gemeente is al jaren achtereen positief. Dat wil zeggen dat wij zelf voldoende liquide middelen (op de bank) hebben om al onze uitgaven te financieren (= zorgen dat we deze uitgaven kunnen betalen). Voor zover deze liquide middelen niet noodzakelijk zijn voor de financiering van onze uitgaven, "beleggen" we deze middelen onder andere in deposito bij banken. Daarvoor ontvangen we renteopbrengsten. Sinds kort kan dat niet meer en zijn wij gehouden om deze middelen bij het Rijk te plaatsen (schatkistbankieren).

Vanaf dit jaar staan wij voor de komende drie jaar voor aanzienlijke investeringen. Hierbij kan in het bijzonder gedacht worden aan investeringen in de bouw van de MFC's, de renovatie van het gemeentehuis, 3^e spoorlijn Pon en andere investeringen in de openbare ruimte/infrastructuur van onze gemeente als ook de revitalisering van de Biezenkamp. Deze forse investeringen leiden er toe dat er eveneens een forse uitstroom zal gaan plaatsvinden van geldmiddelen uit onze "gemeentekas". Onze financieringsmiddelen nemen af van circa € 35 miljoen naar circa € 15 miljoen.

De grafiek maakt het verloop van onze financieringsmiddelen inzichtelijk. Deze halvering van onze liquide middelen leidt er ook toe dat onze renteopbrengsten zullen dalen. Compensatie hiervoor kan deels worden gevonden in een verlaging van de bespaarde rentelasten over de reserves en voorzieningen en deels in compensatie door middel van een verhoging van de kapitaallasten (waarvoor dekking gevonden moet worden binnen de exploitatie van de begroting).

(bedragen x € 1.000)

De conclusies die wij aan het vorenstaande verbinden zijn de volgende.

- We zullen de komende jaren nog scherper dan voorheen moet sturen op onze liquiditeitsprognose;
- De ambtelijke treasurycommissie gaat onderzoeken óf en zo ja hoe ons treasury of financieringsbeleid zo optimaal mogelijk kan worden aangepast om op deze "transitie" in onze financieringspositie zo goed mogelijk in te spelen. Daarbij betrekken wij ook ons huidige rentebeleid;
- We zullen daar waar dat kan de ontwikkeling naar een dalend financieringsoverschot zoveel mogelijk budgettair neutraal voor de begroting benaderen en een vormgeving kiezen die zo veel mogelijk een "dempende, geleidelijke" werking heeft voor onze financiële positie.

5. Belastingmaatregelen 2015

Voor 2015 zijn de belastingmaatregelen als volgt:

- De tarieven worden met 1% inflatie verhoogd om de gemeentelijke koopkracht op gelijk niveau te houden.
- Bij de OZB wordt in 2015 de vierde stap doorgevoerd van de ombuigingsmaatregel om de opbrengst jaarlijks € 50.000 te verhogen gedurende de jaren 2012-2015. Tot deze maatregel is bij de vaststelling van de begroting 2012 besloten. Bij de vaststelling van de begroting 2014 is besloten om de OZB vanaf 2016 met € 100.000 te verhogen. Deze maatregel wordt volgend jaar in de tarieven verwerkt.
- Bij de afvalstoffenheffing is evenals voorgaande jaren sprake van een surplus in de egaliseringsreserve door meevallers in de reinigingsbegroting. In 2015 kan een surplus van € 240.000 aan de inwoners worden teruggegeven en het tarief met € 19 incidenteel worden verlaagd. Overigens betreft dit wel een verhoging van het tarief ten opzichte van 2014 toen een incidentele tariefsverlaging van € 33 is doorberekend (€ 400.000 teruggave).
- Het tarief voor de rioolheffing dient gebaseerd te worden op een vastgesteld GRP. Op dit moment wordt gewerkt aan het nieuwe GRP. Dit betekent dat we op dit moment nog geen kader kunnen formuleren voor het tarief 2015. Dit voorstel doen we in de begroting 2015.

6. Monitor bezuinigingen

Om een sluitende meerjarenbegroting te realiseren voeren we een groot aantal bezuinigingsmaatregelen uit. Het gaat om de maatregelen waartoe in het kader van de Kerntakendiscussie is besloten (€ 2,3 miljoen) maar ook nog om openstaande maatregelen uit voorgaande bezuinigingsoperaties (€ 0,5 miljoen). Wij voeren twee keer per jaar een monitor uit om de voortgang van de realisatie van de maatregelen te bewaken. De monitor 2014-1 treft u aan als bijlage bij de Voorjaarsnota. De conclusie van de monitor is dat we op schema liggen in de uitvoering van de maatregelen. Wel zijn er twee besparingsverliezen (recreatieschap Utrechtse Heuvelrug en organisatie kermis) die wij hebben meegenomen in de Voorjaarsnota. Daarnaast is er een viertal maatregelen waar de kans op een besparingsverlies aanwezig is. Het gaat dan overigens om een tijdelijk besparingsverlies doordat de fasering van de maatregel in een langzamer tempo verloopt dan in het meerjarenperspectief is vastgesteld.

7. Sociaal Domein

Het jaar 2015 staat vooral in het teken van de decentralisaties in het sociaal domein. De gemeente krijgt de verantwoordelijkheid voor taken op het gebied van jeugdzorg, Wmo AWBZ en de uitvoering van de participatiewet.

In het sociaal domein gaat het om mensen, ónze inwoners. Bij de decentralisaties in het sociale domein c.q. de omvorming van de lokaal maatschappelijke infrastructuur hebben wij onze inwoners als uitgangspunt genomen. Voorop gesteld is Leusden namelijk nu al vitaal, initiatiefrijk en inwoners voelen zich veelal mede verantwoordelijk voor het welzijn van anderen. Ons toekomstbeeld is dat er een groot beroep gedaan zal worden op een zelfredzame samenleving waarbij familieleden, burens, vrijwilligers, leraren en professionals zich inzetten en er voor zorgen dat inwoners, die daar behoefte aan hebben, de juiste ondersteuning krijgen.

Daar waar dat nodig is bieden we een sociaal vangnet. Immers: ook na het doorlopen van de transformatie in het sociaal domein zullen er inwoners zijn die ondersteuning nodig hebben, omdat ze problemen hebben op één of meer gebieden rond opvoeden & opgroeien, onderwijs en educatie, werk & inkomen, zelfredzaamheid & participatie. Dat is van alle tijden.

Uiteindelijk willen we toewerken naar een zo beperkt mogelijke inzet van specialistische ondersteuning. Het pad daar naar toe zal echter ook bestaan uit het 'doorleven' van de transitie: technische verhandelingen als bijvoorbeeld het vaststellen van verordeningen, het inrichten van een efficiënte en effectieve front- en backoffice en de inkoop en het implementeren van de noodzakelijke ondersteunende software. Wij houden daarom rekening met een scheiding tussen de transitie en transformatie. De transitie zal zijn hoogtepunt kennen tussen het najaar van 2014 en de zomer van 2015. De transformatie zal definitief worden ingezet met de vaststelling van de (wettelijke verplichte v.w.b. in ieder geval Wmo en Jeugdzorg) beleidsplannen in november 2014. De huidige gedachte is om deze beleidsplannen voor maximaal twee jaar vast te stellen. Op die manier kunnen we samen met de samenleving vanaf 2017, met alle ervaringen die zijn opgedaan het geschetste toekomstbeeld vervolmaken.

Voor beide processen/periodes zullen wij in verschillende werkvormen op maatwerkniveau een dialoog met de samenleving aangaan. Wij hebben de verantwoordelijkheid voor de regio

op het sociaal domein, maar dit betekent niet dat de gemeente alléén bepaalt hoe “het sociale domein gaat functioneren”. Wij willen ophalen wat de wensen en behoeften van onze inwoners zijn maar ook inzetten op het opbouwen, inzetten en vasthouden van sociale netwerken in Leusden. In de dialoog worden (gesubsidieerde) instellingen, verenigingen, gemeenschappen, belangenbehartigers en inwoners betrokken om samen te werken aan een dorp waar mensen zich thuis, veilig, gekend en uitgenodigd blijven voelen.

Gelijktijdig met de nieuwe taken die de gemeente vanaf 2015 gaat verrichten komen er ook extra rijksmiddelen naar de gemeente toe. Binnen het gemeentefonds wordt daartoe een Sociaal Deelfonds ingesteld. Voor Leusden gaat het daarbij om een budget van circa € 10 miljoen. Wij hanteren het uitgangspunt dat deze middelen inclusief efficiencykortingen in principe toereikend moeten zijn om de nieuwe taken binnen het Sociaal Domein uit te kunnen voeren. De nieuwe taken brengen ook financiële risico's met zich mee. Voor 2015 zullen de (boven) regionale risico's op de onderdelen jeugd en Wmo/Awbz door de regiogemeenten worden verdeeld naar rato van de ontvangen rijksmiddelen. Daarnaast wordt in het kader van risicobeheersing voor 2015 gewerkt met zogenaamde regionale transitiearrangementen waarbij een deel van de rijksmiddelen richting zorgleveranciers wordt gegarandeerd. Op lokaal niveau hebben we een egalisatiereserve Sociaal Domein ingesteld om mogelijke risico's financieel af te kunnen dekken.

Onze insteek is om zo veel mogelijk lokaal te doen wat lokaal kan. Op dit moment wordt hard gewerkt aan het opzetten van een goed werkende lokaal sociale infrastructuur. Meer concreet gaat het dan om het omvormen en integreren van de huidige organisaties met een informatie- en adviesfunctie naar een nieuw op te zetten informatie- en adviespunt en het opzetten en inrichten van een lokaal Sociaal Team. Uiteindelijk zal dit een belangrijke succesfactor moeten gaan vormen om de ombuiging van doorstroom naar 2e lijns zorg (specialistische ondersteuning) te kunnen realiseren. De beleidsarme/uitvoerende taken zullen wij in regionaal verband oppakken, waarbij er voor is gekozen om deze taken voor 2015 en 2016 bij Amersfoort als gastheergemeente onder te brengen.

8. Programma indeling

Met ingang van 2004 wordt op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) jaarlijks een programmabegroting opgesteld. In 2007 hebben we met het project 'Effectief sturen op beleidsdoelstellingen' een evaluatie gehouden van de programmabegroting en dit heeft geleid tot een doorontwikkeling van de programmabegroting die zijn beslag kreeg in een nieuwe programmabegroting 2008. In 2012 hebben wij in het kader van het paradigma 'sturen en verantwoorden' (als onderdeel van Samenleving voorop) een presentatie gegeven tijdens de uitwisseling waarin we hebben aangekondigd een programmabegroting nieuwe stijl te ontwikkelen die uitgaat van compacter begroten en verantwoorden en de maatschappelijke effecten en indicatoren sterker koppelen aan de inhoud van het beleid. Door andere prioriteiten (met name de kerntakendiscussie) is nog geen vervolg gegeven aan deze doorontwikkeling. Inmiddels is er na 10 jaar programmabegroting ook landelijk de roep om vernieuwing van het BBV in het algemeen en de programmabegroting/rekening in het bijzonder. De VNG heeft hiertoe een adviescommissie ingesteld onder leiding van Stef Depla (wethouder financiën gemeente Eindhoven). De commissie heeft onlangs het rapport 'Vernieuwing van de begroting en verantwoording van gemeenten' opgeleverd met 8 belangwekkend adviezen.

Het gaat te ver om in deze kaderbrief uitgebreid in te gaan op het rapport en de adviezen. Wel concluderen wij dat de door ons zelf gewenste doorontwikkeling van de programmabegroting in lijn is met de adviezen van de commissie Depla. Daarnaast adviseert de commissie om de wijzigingen snel door te voeren zodat aanpassingen voor de begroting 2016 kunnen worden verwerkt. Wij kiezen er daarom voor om aan te haken op dit proces dat uiteindelijk zal leiden tot een wettelijke aanpassing van het BBV.

Toch stellen wij u voor de programmabegroting voor 2015 te wijzigen. Dit heeft alles te maken met de decentralisaties in het sociaal domein (3D's). Zoals vermeld komt er circa € 10 miljoen aan nieuwe gelden naar de gemeenten waar een aantal nieuwe taken voor moet worden uitgevoerd. Deze taken willen wij in de programmabegroting onder één programma opnemen c.q. toevoegen aan het huidige programma 'maatschappelijke ondersteuning'. Hiermee willen we de beoogde integrale aanpak en ontschotting van middelen bevorderen. Wij constateren dat de huidige ongewijzigde programma indeling met toevoeging van de 3D's een scheve verhouding krijgt qua omvang van de verschillende programma's, zowel financieel als beleidsinhoudelijk.

Het is aan de raad om de programma indeling vast te stellen. De gemeente is vrij om haar eigen indeling te kiezen. Een programma zien we als een verzameling van producten, activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van maatschappelijke effecten.

We kiezen voor een programma indeling met een sterke inhoudelijke samenhang waardoor de raad beter in staat worden gesteld om integrale afwegingen te maken

Daarom stellen wij u voor om van 2015 de volgende programma indeling te hanteren:

Programma	Programma onderdeel
Domein Leefomgeving	Openbare ruimte Milieu en duurzaamheid Afval Water en riolering Onderwijshuisvesting Accommodatiebeleid en -beheer
Domein Ruimte	Ruimte en Wonen Verkeer en Vervoer Economie Buitengebied Recreatie en toerisme Cultuurhistorie Grondexploitaties
Domein Samenleving	Jeugdzorg Participatie Wmo Sport Onderwijs Cultuur

Om de omvang van de programma's in balans te houden stellen wij voor om terug te gaan van negen naar vier programma's. Voor een 'was-wordt' overzicht met de huidige programmabegroting verwijzen wij naar bijlage 4.

Het domein Leefomgeving betreft de taken die de gemeente uitvoert in de directe woon- en leefomgeving van inwoners en bedrijven. Het betreft veelal het fysiek onderhoud maar ook de zorg voor een duurzame leefomgeving.

Het domein Ruimte betreft de wat minder tastbare inrichting van onze gemeente. Hierin nemen we op de voorwaardenscheppende, kaderstellende en planvormende taken die de gemeente heeft op het gebied van ruimte, economie, verkeer en vervoer.

Het domein Samenleving omvat de ondersteuning aan de inwoners in de breedste zin. Het gaat om zorg, werk en inkomen, bieden van onderwijs en het faciliteren van cultuur en sport.

Het domein Bestuur bevat de bestuurlijke taken en de directe dienstverlening aan de burger (KCC). Daarnaast nemen we hierin ook op de taken op het gebied van openbare orde en veiligheid.

Met deze nieuwe programma indeling zetten we de eerste stap op weg naar een nieuwe programmabegroting. De doorontwikkeling zullen wij in 2014 en 2015 verder oppakken. Wij denken hierbij ook aan het ontwikkelen van een 'begrotings-app' om de toegankelijkheid en informatiewaarde van de programmabegroting nog verder te vergroten.

Wij stellen u voor in te stemmen met de nieuwe programma indeling die wij zullen uitwerken in de programmabegroting 2015-2018.

9. Voorstel

Wij stellen de raad voor om de Kaderbrief 2015 vast te stellen en daarmee in te stemmen met de volgende kaders:

1. de uitwerking van het coalitieakkoord in het College Uitvoeringsprogramma inclusief de aangegeven dekkingsvoorstellen;
2. de bestedingsvoorstellen nieuw beleid 2015;
3. de belastingmaatregelen 2015;
4. de indeling van de programma's voor de programmabegroting 2015.

Bijlagen:

1. CUP 2014-2018
2. CUP 2014-2018 financieel overzicht
3. Nieuw beleid 2015
4. Wijziging programma's programmabegroting